

อ ารัมภบท

การเรียนรู้คือการเจริญงอกงามทางความคิด และตัวความคิดจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด การเรียนรู้จึงมิใช่เพียงการหยิบยื่น ยัดเยียด หรือถ่ายทอดองค์ความรู้จากครูอาจารย์สู่ผู้เรียน

ถ้าบทบาทของครูอาจารย์ คือผู้ครอบครองความรู้ นิสิตนักศึกษา เป็นผู้คอยรับความรู้จากผู้ครอบครอง เช่นนี้มีใช้การเจริญงอกงามทางความคิด และแน่นอนมิใช่นิยามของ “การเรียนรู้” ที่เหมาะสมในภาวะของปัจจุบันและอนาคตโลก ที่ต้องการคนคุณภาพที่มีความคิด ความสามารถในการปกป้องรักษาโลกและอยู่ร่วมกันกับสรรพสิ่งบนโลกใบนี้ได้อย่างสันติสุข ครูอาจารย์จึงต้องอยู่ในฐานะของนักวางแผนที่ดี มีความสามารถในการเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพร้อมที่จะเรียนรู้ไปด้วยกันกับผู้เรียน

ฐานคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตให้บรรลุตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะประสบผลสำเร็จได้ ผู้รับผิดชอบสอนในรายวิชาต้องมีการออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานั้นๆ เป็นอย่างดี เพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

จุดเริ่มต้นสำคัญของการจะสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ อยู่ที่ผู้สอนเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ หรือทิศทางของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบเพียงใด ในเอกสารส่วนแรกจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จากนั้นคือการพิจารณาและไตร่ตรองถึงฐานคิดเดิมที่ตนรับรู้ กับฐานคิดใหม่ที่เข้ามากระทบ และถ้าฐานคิดใหม่นั้นเกี่ยวข้องกับความต้องการปรับเปลี่ยนฐานคิดของตนเอง การจะยอมรับในฐานคิดใหม่ได้ คือการต้องมีเข้าใจอย่างถ่องแท้ในฐานคิดนั้น มิใช่เพียงแค่รับรู้แล้วทำตามสั่ง แต่ฐานคิดยังอยู่ที่เดิม การทำความเข้าใจในแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นส่วนที่สองที่ปรากฏในเอกสารนี้ และในส่วนที่สาม เป็นส่วนของการนำแนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ปรากฏเห็นอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมจะนำไปสู่การปฏิบัติ ส่วนนี้จึงเกี่ยวข้องกับการออกแบบและจัดทำรายละเอียดของรายวิชาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมกับมีตัวอย่างให้ได้ลงวิพากษ์วิจารณ์รายละเอียดของเอกสารนำเสนอได้ตามลำดับต่อไปนี้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับอุดมศึกษา

เอกสารในส่วนนี้ เป็นการเรียบเรียงจากบทความที่นำเสนอสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับอุดมศึกษา ซึ่งรวบรวมไว้ในคู่มือการพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเผยแพร่โดยฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง *

สังคมปัจจุบันเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับในโลกยุคใหม่ การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคนในชาติ โดยเฉพาะในเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Economy) การเรียนโดยเอาวิชาเป็นตัวตั้งไม่สามารถให้มนุษย์เผชิญและแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะโลกแห่งวิชาและโลกแห่งความเป็นจริงต่างกัน (ประเวศ วะสี และ รุ่งแก้วแดง, 2543 : ก และ ข) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทยโดยเหตุผลและความจำเป็นเพื่อ

- พัฒนาคุณภาพของคนไทยให้มีความสามารถในการใช้ศักยภาพได้อย่างเต็มที่ทั้งด้านสติปัญญา กาย อารมณ์ และสังคม
- เพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทยโดยพัฒนาให้มีจิตสำนึกร่วมกันในการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาของส่วนรวม
- ให้การเรียนรู้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งข้อมูลและสาระความรู้ต่างๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- ให้การเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
- ให้การเรียนรู้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งให้การปฏิรูปการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ สรุปดังแผนภาพที่ 1 (คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 12-13)

การปฏิรูปการเรียนรู้ทำให้ผู้ที่อยู่ในแวดวงของการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนตระหนักว่าการจัดการเรียนการสอนจะต้องตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจและความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งด้านอารมณ์ ความรู้สึก ด้านสุขภาพ สุขนิสัย ด้านการอยู่ร่วมในสังคม และด้านความสามารถทางสติปัญญา ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีความสามารถและทักษะในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ จึงต้องเกิดจากการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เอง เพราะ “หัวใจของการเรียนรู้เกิดจากชุมทวีปย์ในตนเอง” (ลีปพนนท์, 2543)

* กิ่งฟ้า สิ้นธุรงค์ และ สุดดดา ลอยฟ้า. (2545). ใน คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ไพศาล สุวรรณน้อย; บรรณาธิการ.

ขอนแก่น: ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

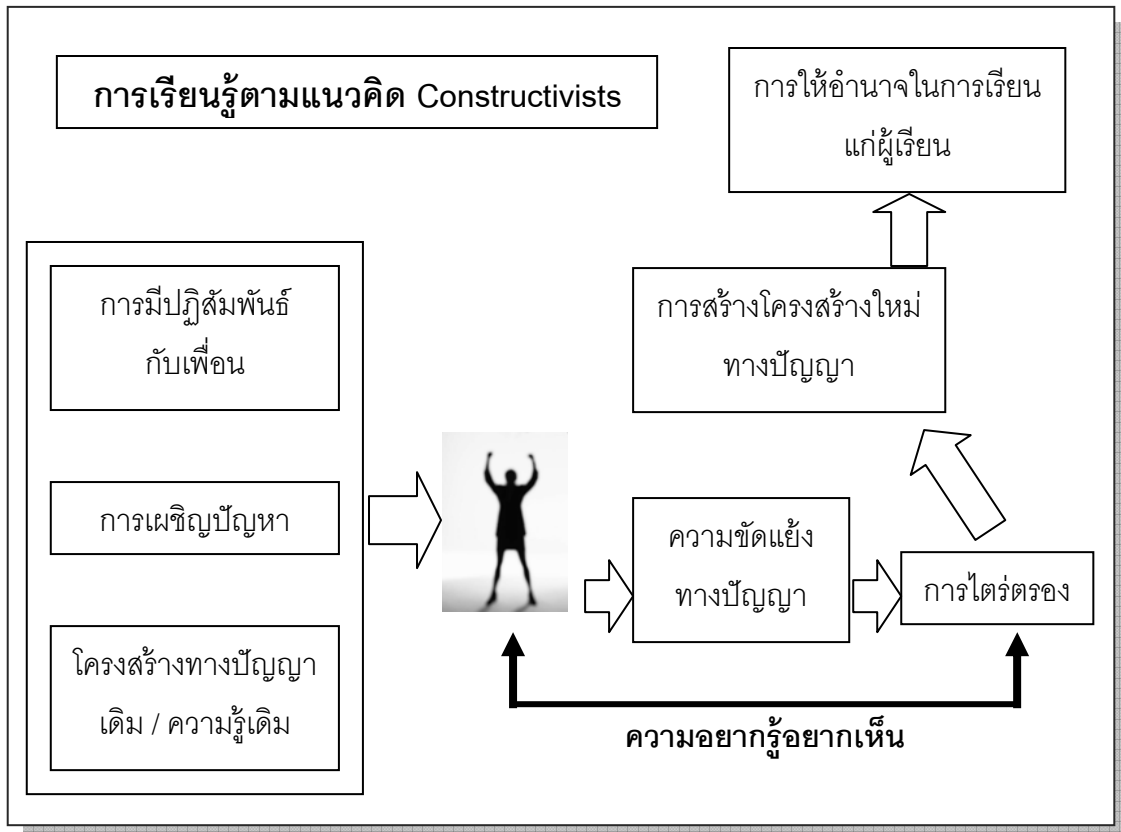
แผนภาพที่ 1 : ลักษณะของผู้เรียนและการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มาจากคำในภาษาอังกฤษที่ว่า Learning-Centered หรือ Student-Centered Learning Approach หรือ Learner-Centered Education เราพุ่งเป้าไปที่ผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ผู้เรียนเป็นใคร มีความสามารถอะไร ทำอะไรได้บ้าง และจะเรียนรู้ได้อย่างไร แล้วถ้าเรียนรู้แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้แสดงให้เห็นได้ด้วยอะไร สิ่งเหล่านี้ทำให้เราต้องคิดต่ออีกว่า ผู้เรียนแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงใช่ไหม เพราะมนุษย์ทุกคนเกิดมามีความแตกต่างทั้งในแง่ของพันธุกรรม ความสามารถที่มากับพันธุกรรม ที่เกิดจากการหล่อหลอมของสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนและสังสรรค์ตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวโดยสรุปได้ว่า (1) ผู้เรียนมีความต้องการที่จะคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง (2) ความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่ก่อนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ (3) แรงจูงใจมีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ (4) พัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนมีผลต่อการเรียนรู้ และ (5) บรรยากาศในการเรียนรู้กับบริบทของสังคมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ (American Psychology Association, 1993) นอกจากนี้ตามแนวคิดของ Constructivism เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ความรู้ไม่สามารถแยกจากความอยากรู้ ความรู้ได้มาจากการสร้างเพื่ออธิบายสิ่งที่อยากรู้ แนวคิดของ Constructivism (Glaserfeld, E.V. 1995) เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้โดยกระบวนการคิดของตนเอง ผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของตนเองได้ โดยการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ซึ่งเป็นสภาวะที่ประสบการณ์ใหม่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม ผู้เรียนต้องพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม แล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่ (ดูแผนภาพที่ 2 ประกอบ)

แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ทำให้เรามองเห็นจุดเน้นของการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ต้องเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเป็นผู้กระทำการเรียนรู้และเป็นไปอย่างตื่นตัว โดยอาจสรุปความหมายได้ดังนี้

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ ใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมที่ใช้ความคิด ลงมือปฏิบัติจริง และสะท้อนความคิด จนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ภายใต้ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อและส่งเสริมให้เกิดการสร้างความรู้ ที่พร้อมไปด้วยข้อมูลซึ่งมีลักษณะหลากหลายและลุ่มลึก รวมทั้งมีความหลากหลายในวิธีการเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นด้วย ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง นำไปสู่การให้อำนาจแก่ผู้เรียนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แผนภาพที่ 2: การเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivism

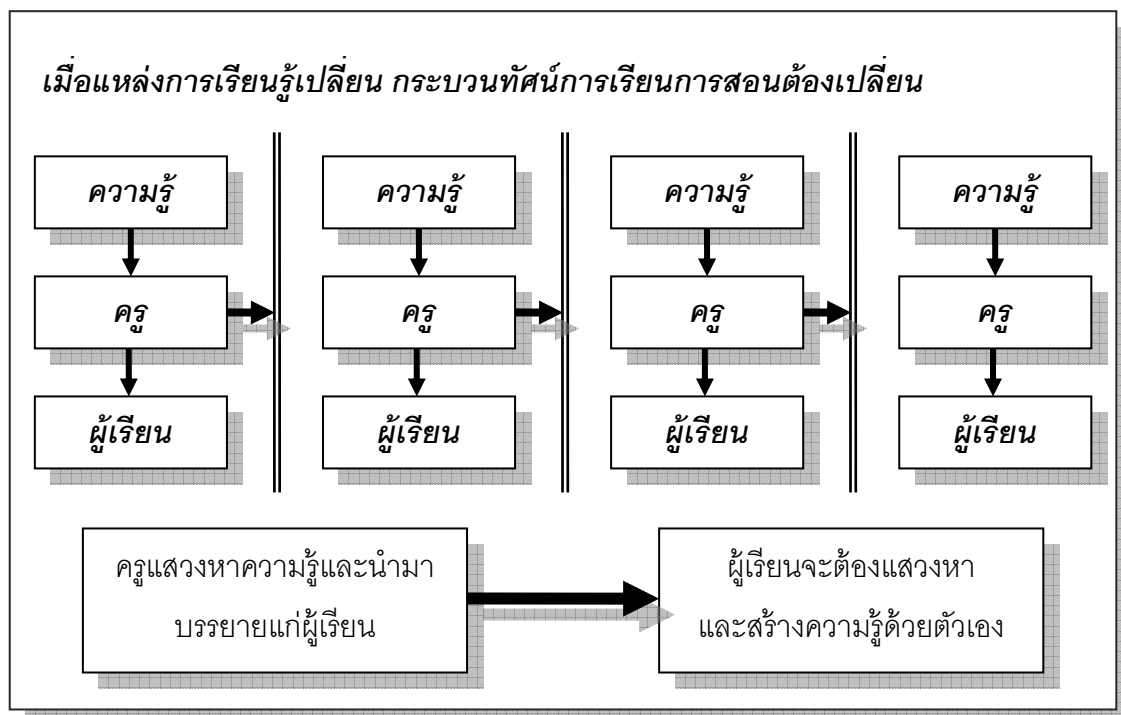
กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่

- มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
- ให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนเต็มตามศักยภาพ
- ให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- ให้ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนจาก “การให้ความรู้” ไปสู่ “การก่อให้เกิดการเรียนรู้” ดังนั้นวิธีสอนจึงต้องเปลี่ยนจากการบรรยายอย่างเดียว และการสาธิตที่เป็นการป้อนความรู้ ไปสู่การจัดประสบการณ์จากสถานการณ์จริง ให้ผู้เรียนมีกิจกรรม ให้ซักถาม แลกเปลี่ยน อภิปราย เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ฝึกปฏิบัติ เชื่อมโยงและสรุปความเข้าใจในเรื่อง

ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง บรรยากาศของการเรียนการสอนก็จะเปลี่ยนไปจากการบรรยากาศที่เงียบๆ มีปฏิสัมพันธ์น้อย ไม่น่าเรียน ห่างเหิน กดดัน ไปสู่บรรยากาศที่น่าสนใจ ชวนติดตาม น่าเรียน เป็นกันเอง ใกล้เคียง มีส่วนร่วม เกี่ยวข้องกับสภาพจริง ได้รับการกระตุ้นให้คิดและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองมากขึ้น เน้นปฏิสัมพันธ์รอบด้าน การใช้สื่อการสอนก็จะมีลักษณะและวิธีการที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการสัมผัส และสัมผัสโดยให้สถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนั้น การประเมินผลที่เป็นการประเมินของผู้สอนฝ่ายเดียว จะเปลี่ยนไปเป็นการประเมินผลที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันวางแผนและรับรู้วิธีการประเมิน ไม่ประเมินเฉพาะความรู้แต่ประเมินความคิด โดยประเมินจากสภาพความเป็นจริง และพิจารณาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วย

ลักษณะสำคัญ 3 ประการ ที่ควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นสำคัญ คือ

1) บรรยากาศในการเรียนรู้ ที่จะต้องเกื้อหนุนและให้ผู้เรียนได้มีการสำรวจและนำพาตัวเองไปสู่การหาความเข้าใจในสิ่งที่เรียน โดยผู้เรียนต้องรู้สึกว่าจะปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับ เมื่อเขาต้องการจะเข้าใจอะไร เขาก็ควรได้รับโอกาสในการแสวงหาความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น เพราะฉะนั้นบรรยากาศในการเรียนรู้ จะต้องเป็นบรรยากาศของความร่วมมือ การมีปฏิสัมพันธ์ มีกระบวนการทางสังคม และมีลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จ

2) ผู้เรียนต้องมีโอกาสอย่างสม่ำเสมอ ที่จะได้รับข้อมูลและประสบการณ์ใหม่ๆ หลากหลายรูปแบบ ในขณะที่เขาแสวงหาความเข้าใจ เพราะประสบการณ์เหล่านั้นจะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลโดยตรง ได้สัมผัส เรียกว่าทั้ง hand-on และ minds-on กระทำด้วยตนเอง คิดด้วยตัวเอง สัมผัสด้วยตนเอง ดังนั้นจึงต้องมีสถานการณ์ที่ผู้เรียนได้รับโอกาสเผชิญกับสิ่งที่ท้าทาย และสิ่งที่เป็นปัญหาโดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเชื่อมโยงกับสิ่งที่เขากำลังแสวงหาความเข้าใจ

3) ความหมายใหม่ที่เขาได้รับเข้ามาต้องเป็นความหมายที่เขาค้นพบด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการในข้อ 1 และข้อ 2 ทั้งบรรยากาศและการเชื่อมโยงประสบการณ์ ดังนั้นกระบวนการและวิธีสอนที่ใช้จะต้องสร้างสรรค์และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของแต่ละคนในการที่จะปรับให้เหมาะกับแบบและอัตราในการเรียนรู้ของเขา โดยการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากหลักการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Constructivism ที่เน้นว่าการเรียนรู้หมายถึงการสร้าง ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการสัมพันธ์และสัมผัส เชื่อมโยงประสบการณ์ด้วยตัวของผู้เรียนเอง กับ สิ่งที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมและหรือสิ่งที่เขาได้จากการจัดกระทำกับข้อมูลหรือกับสิ่งที่เขาเรียนรู้ สรุป เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดังนี้

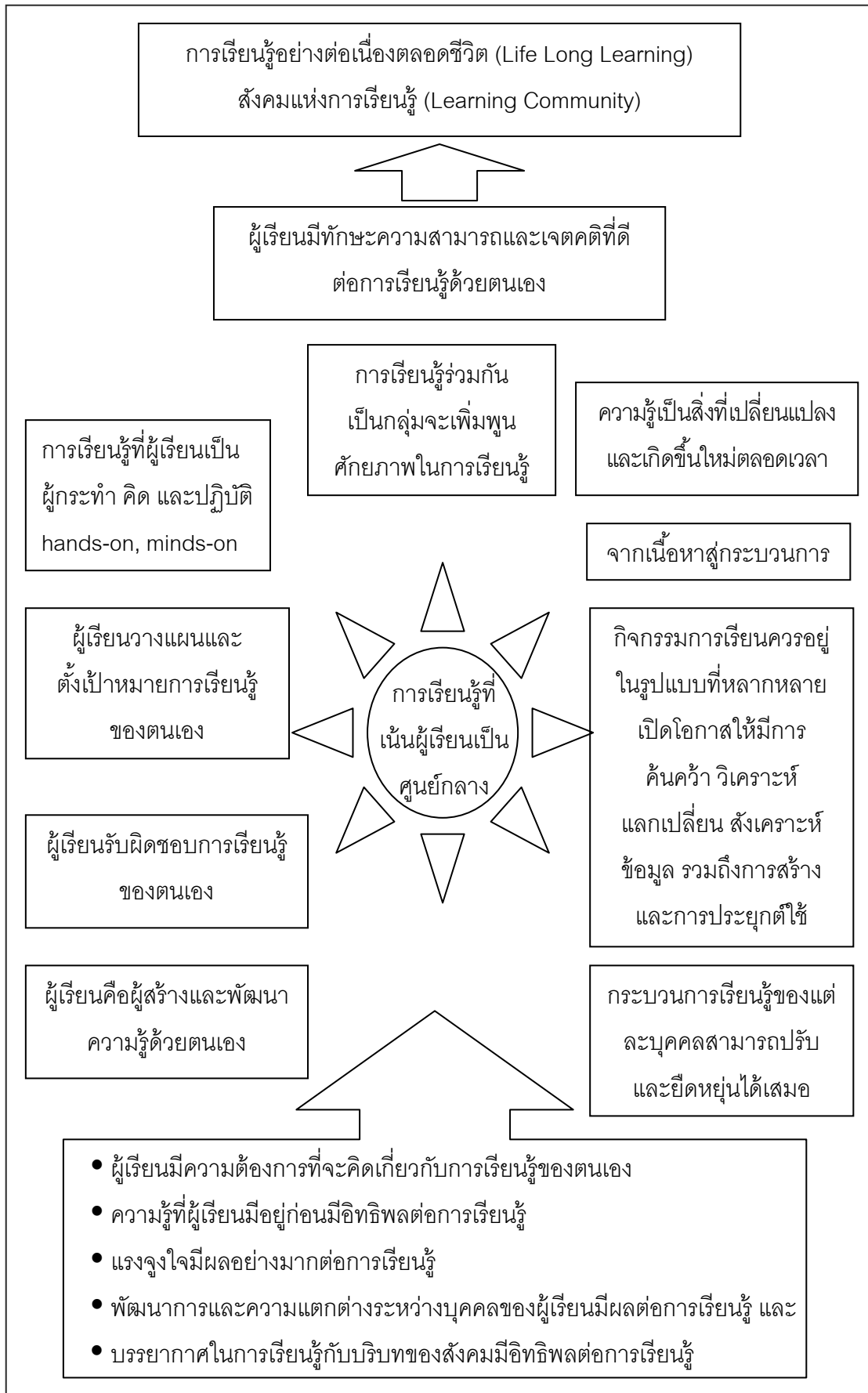
1. การเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นโดยผู้เรียนเข้าไปเรียนรู้ ได้รับกระบวนการทางสังคมสนับสนุน เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้เป็นทั้ง individual และ social process
2. การเรียนรู้นั้น ผู้เรียนต้องตัดสินใจว่าอยากเรียนอะไร วางแผนและตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนจะต้องสร้างความเข้าใจด้วยตนเองจากความรู้ที่มีอยู่เดิมกับความรู้ที่เรียนใหม่ อย่างมีความหมาย สามารถเก็บเอาไว้เป็นความเข้าใจ โดยการเรียนรู้อย่างมีความหมายจะต้องผ่านกระบวนการที่ผู้เรียนลงมือกระทำทั้งที่เป็น hands-on และ minds-on โดยมี interaction กับคนอื่นในกลุ่ม ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ ควรจะใช้วิธีการที่หลากหลาย จะใช้โดยการค้นคว้าด้วยตนเอง มีปัญหา มีตัวอย่าง กรณีศึกษา ให้ผู้เรียนไปแสวงหาด้วยตนเอง ร่วมเรียนรู้ และแลกเปลี่ยน มีข้อความรู้ต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องไปแสวงหาและทำงานที่มอบหมาย หรือทำโครงการเป็นกลุ่มและมีการอภิปรายร่วมกัน หรือไปศึกษาดูงานร่วมกันแล้วมา อภิปรายนำเสนอร่วมกัน

5. บรรยากาศในการเรียนการสอน ทั้งในและนอกชั้นเรียนจะต้องใช้สิ่งเร้าที่เป็นจริงในโลกของความเป็นจริง ไม่ใช่สิ่งเร้าที่ไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริง เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ประสบความสำเร็จการเรียนรู้จึงเป็นประสบการณ์ที่น่าไปใช้ได้ในชีวิตจริง
6. การจัดการเรียนการสอน อาจจะไม่ต้องการจัดการเรียนการสอนที่จำกัด ให้มีการยืดหยุ่น ให้ผู้เรียนได้วางแผนและดูว่าเขาอยากได้แบบใด ให้เขาได้ช่วยในการอภิปรายว่าเขาจะจัดลักษณะการเรียนการสอนในแบบใด
7. ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ให้เกิดการถ่ายโยงในสิ่งที่เรียนรู้เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเองแล้วถ่ายทอดไปให้เพื่อน ให้เพื่อนร่วมรู้ร่วมเรียนเข้าใจว่าคืออะไร คือ เรียนด้วยตนเอง รู้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้นั้นไปกระจายถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รู้ โดยวิธีการที่เขาคิดว่าเหมาะสมที่สุด
8. ผู้เรียนควรจะได้อยู่ในบรรยากาศที่เป็นไปได้จริงและมีคนที่คอยเกื้อหนุน ผู้สอนก็ต้องมีบทบาทในการเกื้อหนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนให้ไปทำตามที่ต้องการ ทำให้เขาได้แสวงหาการเรียนรู้ที่มากกว่าการรู้จักเข้าใจ และต้องเรียนรู้องค์รวม โดยใช้การเรียนรู้ในแต่ละส่วนมาสัมพันธ์กันให้ได้การเรียนรู้ในส่วนรวม และเรียนรู้ในสิ่งที่เรียกว่า เขาสามารถเชื่อมโยง เปรียบเทียบ ทดสอบ บูรณาการ แยกแยะและสามารถโต้แย้งก่อนที่จะสรุปเป็นข้อความรู้ โดยสิ่งเหล่านี้ต้องเกิดจากการเรียนรู้ที่เขาแข็งแรงกระตุ้นจากภายในและภายนอก ได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างอิสระ ได้ต่อรองสร้างสรรค์บรรยากาศว่าจะเรียนแบบไหน อย่างไร และมุ่งทำโครงการที่เป็นประโยชน์มีโอกาสสะท้อนผลการเรียนรู้ หรือแจ้งผลการเรียนรู้กลับไปยังกลุ่มผู้เรียนและผู้สอน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนว่า เขาเรียนรู้สิ่งนั้นไปทำไมและอย่างไร สิ่งที่เขาได้มาเป็นประโยชน์อย่างไร

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากที่บอกว่า การสอน หมายถึง การบอกให้ฟัง การอธิบายหรือให้มโนคติ การสาธิตให้คนเรียนตามขั้นตอนตามที่กำหนด หรือการที่จะทำให้ได้รับความรู้ตามที่ต้องการ หรือทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แนวคิดนี้เป็นแนวคิดของการสอนที่เน้น teaching แต่ถ้าการศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ แนวคิดหรือกระบวนการสอนเปลี่ยนไปเป็นเรื่องของ learning ความรู้ที่เกิดขึ้น ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ เป็น personal process ของแต่ละคน โดยใช้ความสามารถของตัวเองที่จะได้มาซึ่งความเข้าใจในการเรียนรู้และสามารถที่จะเชื่อมโยงการเรียนรู้ นำไปใช้ประโยชน์ได้ มีความรู้สึกที่ดีและอยากรู้ อยากเรียน รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สิ่งเหล่านี้ทำให้เรามองว่าบทบาทผู้สอนจะต้องเป็นคนที่มีอิทธิพลตัวให้กับผู้เรียน สร้างสรรค์ให้เกิดการเรียนรู้ในสภาพการณ์ที่กล่าวมาแล้ว เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นทั้งในเรื่องของเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข (physical,

emotional, social and intellectual development) ในบริบทที่เหมาะสม ดังนั้นผู้เรียนต้องได้รับความรู้ที่ทันโลกทันเหตุการณ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ที่สำคัญคือผู้สอนต้องมีความรักและมีความสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองตามศักยภาพของเขา ผู้สอนส่วนใหญ่จะมองว่าเนื้อหาสาระในรายวิชาต้องสอนให้หมด ผู้สอนต้องจำแนกว่าอะไรที่ต่อควรรู้ อะไรที่ควรรู้ อะไรที่น่ารู้ และผู้เรียนคือใคร และจะเรียนรู้ได้อย่างไร ฉะนั้นบทบาทของผู้สอน ต้องพัฒนาสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ให้เน้นการพัฒนาสติปัญญาในระดับที่สูงขึ้น ในระดับอุดมศึกษา พูดกันมากในเรื่อง learner autonomy ซึ่งเป็นระดับที่เราคิดและกำหนดเป้าหมายว่าจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจะมีอิสระและพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองอย่างอัตโนมัติในที่สุด โดยเริ่มจากการที่ผู้สอน สอนไปตามลำดับ ผู้เรียนปฏิบัติตามที่ผู้สอนกำหนด (hierarchy) ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามไปตลอดไม่มีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยน แต่ถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสได้วางแผนแลกเปลี่ยนก็จะเน้นในเรื่องของ cooperative learning คือการมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่วนร่วมในการจัดการ ส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน ร่วมรู้ร่วมเรียน ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแรงร่วมใจ ในที่สุดก็ร่วมสร้างความเข้าใจ มีอิสระในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นผู้สอนต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ ร่วมคิดร่วมสร้างความเข้าใจ เน้นเรื่อง cooperative มากกว่า hierarchy และในที่สุดถ้าผู้เรียนเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนและสร้างองค์ความรู้ได้ เขาจะรู้สึกมั่นใจ มีอิสระในความคิด สามารถที่จะพัฒนาความคิดได้ด้วยตนเอง คิดเป็น ทำเป็น คิดในระดับที่สูง ดังนั้น คำถามที่ใช้จะต้องเน้นให้คิดทุกแง่มุมเพื่อให้ตอบในลักษณะวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชิงวิพากษ์วิจารณ์ นี่เป็นลักษณะสำคัญของ learner autonomy ที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ ได้พัฒนาการเรียนรู้จากการอำนวยความสะดวกของผู้สอน

ผู้สอนต้องมีการแสดงทิศทางการเรียนรู้ที่ชัดเจนและวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนจะรู้ว่าเขาจะไปทางไหน ไปได้อย่างไร ใครจะเป็นคนช่วย ใครจะเป็นคนนำ คนตาม จะสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้อย่างไร ใครจะเป็นคนประเมินและประเมินแล้วจะปรับปรุงอย่างไร ในการสอนนั้นผู้สอนก็มีสิทธิที่จะสอนแบบบรรยาย ไม่ใช่ว่าบรรยายแล้วจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้ ถ้าเราทำให้การบรรยายนั้นเป็นการบรรยายที่มีปฏิสัมพันธ์เชิงรุก ผู้เรียนมีความตื่นตัวตลอดเวลา ผู้เรียนมีโอกาสสร้างสรรค์ ได้คิด แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ใช้ความจำน้อยลง เอาสมองไปใช้ในการคิดอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องที่เรียน ให้ฟังแล้วคิดอย่างไตร่ตรอง ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ คิดอย่างพลิกแพลง ทำทนาย เป็นประโยชน์ คิดแล้วให้ทำ ทำแล้วให้เขานำสิ่งที่เขาทำไป มาตอบว่าความคิดที่เขานำไปใช้ เป็นอย่างไร ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ถ้าไม่เป็นอย่างนั้นจะเป็นอย่างไร ถ้าเป็นไปแล้วจะมีประโยชน์ไหม ทำไม นอกจากนั้นผู้สอนต้องมีแนวของการประเมินที่เป็นลักษณะเชื่อมโยงกับสิ่งที่สอน เป็นการประเมินที่เป็นจริง และเป็นไปได้ โดยประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่าผู้เรียนเข้าใจได้อย่างไร ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ประเมินกระบวนการคิด และประเมินแล้วจะปรับเปลี่ยนอย่างไร โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยน เพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายได้ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ของผู้เรียน (บทบาทของผู้เรียน)

- มีโอกาสร่วมกำหนดเป้าหมายการเรียนและวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- มีโอกาสพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง
- มีโอกาสพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้โดยการใช้ IT เพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการจัดทำข้อมูล
- มีโอกาสได้คิด ทำและแสดงออกเพื่อการแก้ปัญหาและ/หรือการสร้างผลงาน
- มีปฏิสัมพันธ์ช่วยกันเรียนรู้กับเพื่อน/กลุ่ม
- ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นด้วยวิธีการ/กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- มีโอกาสเลือกและสร้างผลงานจากการเรียนรู้ตามถนัดและความสนใจของตนเอง
- มีประสบการณ์ตรงในการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ประโยชน์/ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงหรือสถานการณ์จริง
- มีโอกาสนำเสนอและสะท้อนผลงานในรูปแบบต่างๆ
- มีโอกาสชื่นชมกับความสำเร็จของตนเองและทีมงาน
- มีโอกาสฝึกความมีวินัยและความรับผิดชอบ
- มีส่วนร่วมและได้รับการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ตัวบ่งชี้ของผู้สอน (บทบาทของผู้สอน)

- ให้ผู้เรียนมีโอกาสกำหนดเป้าหมายการเรียนและร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในบรรยากาศที่ยืดหยุ่น
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองและวิธีการที่หลากหลาย
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่กระตุ้นและส่งเสริมการคิด การค้นคว้าหาความรู้และการแสดงออกของผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้หรือแหล่งข้อมูลที่หลากหลายด้วยตนเอง
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกและสร้างผลงานจากการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเองและ/หรือของกลุ่ม
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกและสร้างผลงานจากการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเองและ/หรือของกลุ่มเปิดโอกาสให้ใช้ IT เพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการจัดทำข้อมูล
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงหรือประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนในชีวิตจริงหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงให้มากที่สุด
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และฝึกปรับปรุงตนเอง
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเรียนรู้ร่วมกันจากเพื่อนและกลุ่ม
- ส่งเสริมให้มีโอกาสฝึกการทำงานเป็นทีม ความมีวินัยและความรับผิดชอบ
- จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นกัลยาณมิตร มีชีวิตชีวาและมีความสุข
- ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
- ประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและตามสภาพจริง
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมินและสะท้อนผลการเรียนของตนเองและเพื่อน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). **ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้: ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ลีปนันทน์ เกตุทัต. (2542). **การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้** เอกสารประกอบการสัมมนา วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2542 ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- American Psychology Association. (1993). **Learner – Centered Psychological Principles: Guidelines for School Reform and Restructuring**. Washington, DC: American Psychology Association and the Mid-continent Regional Laboratory.
- Bennett, B., C.R. Bennett, & L. Stevahn. (1991). **Cooperative Learning: Where heart meets mind**. Bothell, Washington: Professional Development Associates.
- Brown, A.L., K.E. Metz, & J.C. Campione. (1996). "Social interaction and individual understanding in a community of learners: The influence of Piaget and Vygotsky: The Social Genesis of Thought. A. Tryphon & J. Voneche (ed.) Sussex: Psychology Press.
- Glaserfeld, E.V. (1995). **Radical Constructivism: A Way of Knowing and Learning**. London: The Falmer Press.
- Kauchak, D.P. & P.D. Eggen. (1998). **Learning and Teaching: Research-based Method**. 3 rd ed. New York: Allyn and Bacon
- Seeler, D.C., G.H. Turnwald, & K.S. Bull. (2002). From teaching to learning: Part II Lectures and Approaches to active learning” <http://borg.lib.edu/ejournal/v21-1/seeler1.html>.
- Vygotsky, L.S. (1978). **Mind in Society: The development of higher psychological processes**. Cambridge, MA: Harvard University Press.

การออกแบบการสอนและการจัดทำรายละเอียดของรายวิชา *

กึ่งฟ้า สินธุวงษ์[†] ได้กล่าวถึงการออกแบบการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ใ้ว่า การทำงานสิ่งใดให้เป็นระบบ หมายถึงการกระทำอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นขั้นตอนต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดยนำเอาองค์ประกอบทุกตัวที่เกี่ยวข้องเข้ามาพิจารณา เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ต้องเน้นการพัฒนาที่มีค่าใช้จ่ายอย่างสมเหตุสมผลกับประโยชน์ที่จะได้รับ โดยต้องคำนึงถึงเวลาและกำลังงานที่ต้องใช้ในการทำงานด้วย ดังนั้นในการออกแบบการสอนอย่างเป็นระบบจึง จำเป็นต้องมีหลักการและขั้นตอนที่แจ่มชัด สามารถปฏิบัติได้ภายในเวลาที่กำหนด แก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้แผนงานเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้น การพัฒนาการเรียนการสอนจึงหมายถึง การออกแบบการสอนอย่างเป็นระบบที่ต้องอาศัยองค์ประกอบของการเรียนการสอน 6 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีความหมายดังนี้

1. ผู้สอน หมายถึง

ก. การศึกษาและประสบการณ์ของผู้สอน

ข. บุคลิกภาพ และทัศนคติของผู้สอน

ค. สมรรถภาพทุกด้าน ได้แก่ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ความสามารถในการวางแผนการสอนและดำเนินการสอน รวมทั้งความสามารถในการประเมินผล ความรู้ในเรื่องจิตวิทยาการเรียนการสอน และความเข้าใจผู้เรียนตลอดจนความพยายามที่จะจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอน ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และสภาพแวดล้อมที่มีอยู่

2. ผู้เรียน ประกอบด้วย

ก. การศึกษาและประสบการณ์เดิมที่สั่งสมมาของผู้เรียน

ข. บุคลิกภาพและทัศนคติของผู้เรียน

ค. จุดมุ่งหมาย ความตั้งใจ ความถนัด ความสนใจ และความร่วมมือในการดำเนินการเรียนการสอน

สิ่งสำคัญที่จะมองข้ามไปไม่ได้คือ ความสามารถในการสื่อความหมายทั้งของผู้สอนและผู้เรียน หมายความว่าผู้เรียนและผู้สอนต้องสื่อสารกันเข้าใจอย่างแจ่มชัด ร่วมมือกันในการสื่อสารให้เป็นที่เข้าใจตรงกันเพื่อบรรลุจุดประสงค์ของการสอน

* ผู้เรียบเรียง : ผศ.ดร. ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[†] กึ่งฟ้า สินธุวงษ์. (2546). เอกสารประกอบการสอนวิชา 224 791 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3. **เนื้อเรื่องที่จะสอน** ต้องมีความครอบคลุมในเนื้อหาวิชา มีความลึกซึ้งทั้งในแนวคิดและแนวกว้างอย่างแจ่มชัด แสดงว่าผู้สอนจะต้องมีความแม่นยำในเนื้อเรื่องที่จะสอนเพื่อสอนให้ได้ถูกต้อง

4. **การวางแผนการสอน** ประกอบด้วย

ก. การตั้งจุดประสงค์

ข. การวางขอบข่ายของเนื้อเรื่อง

ค. การคัดเลือกวิธีการสอน สื่อการสอน และวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม

5. **การดำเนินการเรียนการสอน** หมายถึงการนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ แสดงว่าผู้สอนต้องมีความสามารถ ที่จะใช้เทคนิคต่างๆ ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนจะต้องใช้สมรรถภาพทุกด้านที่จะชักนำผู้เรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

6. **การประเมินผลและการปรับปรุงการเรียนการสอน** เป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้ ต้องเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนและทุกองค์ประกอบของการเรียนการสอน โดยได้รับการประเมินเพื่อที่จะปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ สำหรับวิธีการและเกณฑ์ของการประเมินขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการเรียนการสอนและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง

การออกแบบการสอนอย่างเป็นระบบ ถือเป็นแนวคิดสำคัญสำหรับการจัดทำรายละเอียดของรายวิชา(Course Specification) โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้ได้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ การจัดทำรายละเอียดของรายวิชาถือเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะแสดงถึงมาตรฐานของหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา^{*} ได้ให้นิยามคำว่า “รายละเอียดของรายวิชา” ว่า หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการของแต่ละรายวิชาเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผนไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหาความรู้ในรายวิชา แนวทางการปลูกฝังทักษะต่างๆ ตลอดจนคุณลักษณะอื่นๆ ที่นักศึกษาจะได้รับการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน วิธีการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชา ตลอดจนหนังสือหรือสื่อทางการอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังกำหนดยุทธศาสตร์ในการประเมินรายวิชาและกระบวนการปรับปรุง ประกอบไปด้วย 7 หมวด คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) ลักษณะและการดำเนินการ 4) การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา 5) แผนการสอนและการประเมินผล

^{*} สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). เอกสารแนบท้ายประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. (เอกสารจัดสำเนา).

6) ทรรศนะการประกอบการเรียนการสอน 7) การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดทั้ง 7 หมวด พบว่า มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับแนวคิดของการ ออกแบบการสอนอย่างเป็นระบบ หรือกล่าวได้ว่า การจัดทำรายละเอียดของรายวิชา ก็คือการ ออกแบบการสอนนั่นเอง กล่าวคือ ในการออกแบบการสอนโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา จะ ประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรและรายวิชาในหลักสูตร เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบ ของรายละเอียดของรายวิชา สอดคล้องกับการกำหนดรายละเอียดในหมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และ หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ เพราะต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตรในแง่มุมต่างๆ เช่น ประเภทของรายวิชา ภาคเรียนและชั้นปีที่เปิดสอน รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน รวมทั้งรายวิชาที่ ต้องเรียนพร้อมกัน

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ผู้เรียน สอดคล้องกับการกำหนดรายละเอียดในหมวดที่ 4 การ พัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา เพราะต้องมีการวิเคราะห์ถึงสิ่งที่นักศึกษาต้องได้รับการพัฒนา ตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งต้องระบุถึงวิธีการสอน และวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องตามสิ่ง ที่ต้องได้รับการพัฒนาในแต่ละด้าน การจะระบุรายละเอียดต่างๆ ดังกล่าวได้ดี ผู้สอนต้องเข้าใจถึง ธรรมชาติและความสนใจของนิสิตนักศึกษาที่จะเข้ามาเรียนในรายวิชานี้เป็นอย่างดี โดยวิเคราะห์ ได้จากระดับชั้นปีของนักศึกษาที่เรียนรายวิชานี้ รูปแบบหรือสไตล์การเรียนของนักศึกษาที่เข้ามา เรียนในหลักสูตรนี้ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์บริบทของแนวนโยบายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ กรอบคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยขอนแก่น มาตรฐานผลการเรียนรู้ ตามกรอบ Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF-HEd) กรอบมาตรฐาน คุณวุฒิสาขาวิชาหรือกรอบมาตรฐานวิชาชีพ การวิเคราะห์สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถือว่ามี ความจำเป็นใน การกำหนดรายละเอียดในหมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ เพราะการกำหนดจุดมุ่งหมาย ของรายวิชาที่ดี ควรต้องตอบสนองต่อความคาดหวังในคุณภาพของบัณฑิตทั้งในระดับชาติ สถาบัน และในระดับหลักสูตร

ขั้นที่ 4 การศึกษารูปแบบ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการ ประเมินผลการเรียนรู้ ในขั้นนี้ มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดรายละเอียดในหมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดของการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะสะท้อนหรือปรากฏในหมวดที่ 5 นี้ ได้อย่างชัดเจน มากที่สุด ดังนั้นถ้าผู้สอนไม่เข้าใจถึงรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลายรูปแบบและ วิธีการ ก็อาจทำให้คุณค่าของรายละเอียดต่างๆ ในส่วนนี้ลดน้อยลงได้

ขั้นที่ 5 การตัดสินใจเลือกรูปแบบ วิธีการ เทคนิคต่างๆ ในการสอน สื่อ และ แหล่งการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้ถือเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 4 มาใช้ในการกำหนดรายละเอียดในหมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล รวมถึงในหมวดที่ 6 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนด้วย

ขั้นที่ 6 การกำหนดข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงพัฒนา ขั้นนี้เกี่ยวข้องกับการกำหนดรายละเอียดในหมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา ถือเป็นการวางแผนที่จะนำข้อมูลจากส่วนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในรายวิชา ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนของนักศึกษา การประเมินผลการสอนจากผู้เกี่ยวข้อง มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนารายวิชาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของรายละเอียดของรายวิชา ในแต่ละหมวดมีดังนี้*

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของรายวิชา

1. รหัสและชื่อรายวิชา
2. จำนวนหน่วยกิต บรรยาย - ปฏิบัติ
3. หลักสูตร และประเภทของรายวิชา

ระบุชื่อหลักสูตรที่ใช้รายวิชานี้ ยกเว้นวิชาที่เปิดเป็นวิชาเลือกทั่วไป ให้ใช้ “หลายหลักสูตร” และให้ระบุว่าเป็นวิชาศึกษาทั่วไปหรือวิชาเฉพาะ เช่น วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐาน วิชาชีพหรือวิชาชีพ วิชาเอก วิชาเอกเลือก เป็นต้น

4. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน
5. ภาคการศึกษา/ชั้นปีที่เรียน

ระบุภาคการศึกษา/ชั้นปีที่เรียน ตามแผนการศึกษาของหลักสูตร

6. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) (ถ้ามี)
7. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) (ถ้ามี)
8. สถานที่เรียน

ระบุสถานที่เรียนทุกแห่งทั้งในและนอกสถานที่ตั้งหลักของมหาวิทยาลัยให้ครบถ้วน

9. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชา ครั้งล่าสุด

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา
2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

อธิบายโดยย่อเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนารายวิชานี้ หรือการเปลี่ยนแปลงสำคัญๆ ที่เกิดขึ้น

* สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). เอกสารแนบท้ายประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. (เอกสารจัดสำเนา).

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

1. คำอธิบายรายวิชา

ตามที่ระบุไว้ในรายละเอียดหลักสูตร

2. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

ระบุจำนวนชั่วโมงบรรยาย สอนเสริม การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม/การฝึกงาน และ การศึกษาด้วยตนเอง

3. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษา เป็นรายบุคคล

ระบุจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่จะให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษานอก ชั้นเรียน และวิธีการสื่อสารให้นักศึกษาได้ทราบกำหนดเวลาล่วงหน้า

หมวดที่ 4 การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

การพัฒนาผลการเรียนรู้ในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านที่มุ่งหวัง ซึ่งต้องสอดคล้อง กับที่ระบุไว้ในแผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบต่อมาตรฐานผลการเรียนรู้จากหลักสูตร รายวิชา (Curriculum Mapping) ตามที่กำหนดในรายละเอียดของหลักสูตร โดยมาตรฐานการ เรียนรู้แต่ละด้าน ให้แสดงข้อมูลต่อไปนี้

1. สรุปสั้นๆ เกี่ยวกับความรู้ หรือทักษะที่รายวิชามุ่งหวังที่จะพัฒนานักศึกษา
2. คำอธิบายเกี่ยวกับวิธีการสอนที่จะใช้ในรายวิชาเพื่อพัฒนาความรู้ หรือทักษะในข้อ 1
3. วิธีการที่จะใช้วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในรายวิชานี้ เพื่อประเมินผล

การเรียนรู้ในมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง

1. คุณธรรม จริยธรรม

- 1.1 คุณธรรม จริยธรรม ที่ต้องพัฒนา
- 1.2 วิธีการสอน
- 1.3 วิธีการประเมินผล

2. ความรู้

- 2.1 ความรู้ที่ต้องได้รับ
- 2.2 วิธีการสอน
- 2.3 วิธีการประเมินผล

3. ทักษะทางปัญญา

- 3.1 ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา
- 3.2 วิธีการสอน
- 3.2 วิธีการประเมินผล

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- 4.1 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา
- 4.2 วิธีการสอน
- 4.3 วิธีการประเมินผล

5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- 5.1 ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา
- 5.2 วิธีการสอน
- 5.3 วิธีการประเมินผล

หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

ระบุหัวข้อ/รายละเอียด สัปดาห์ที่สอน จำนวนชั่วโมงการสอน (ซึ่งต้องสอดคล้องกับจำนวนหน่วยกิต กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อที่ใช้ รวมทั้งอาจารย์ผู้สอน ในแต่ละหัวข้อ/รายละเอียดของรายวิชา

2. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้หัวข้อย่อยแต่ละหัวข้อตามที่ปรากฏในแผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบรายวิชา (Curriculum Mapping) ตามที่กำหนดในรายละเอียดของหลักสูตร สัปดาห์ที่ประเมินและสัดส่วนของการประเมิน

หมวดที่ 6 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. ตำราและเอกสารหลัก

ระบุตำราและเอกสารหลักที่ใช้ในการเรียนการสอน

2. เอกสารและข้อมูลสำคัญ

ระบุหนังสือ วารสาร รายงาน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ ทีวีแบบต่าง ๆ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และแหล่งอ้างอิงที่สำคัญอื่นๆ ซึ่งนักศึกษาจำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติม

3. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

ระบุหนังสือ วารสาร รายงาน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ ทีวีแบบต่าง ๆ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และแหล่งอ้างอิงที่สำคัญอื่นๆ ซึ่งนักศึกษาควรศึกษาเพิ่มเติม

หมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

1. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา

2. กลยุทธ์การประเมินการสอน

ระบุวิธีการประเมินที่จะได้ข้อมูลการสอน เช่น จากผู้สังเกตการณ์ หรือทีมผู้สอน หรือผลการเรียนของนักศึกษา เป็นต้น

3. การปรับปรุงการสอน

อธิบายกลไกและวิธีการปรับปรุงการสอน เช่น คณะ/ภาควิชามีการกำหนดกลไกและวิธีการปรับปรุงการสอนไว้อย่างไรบ้าง การวิจัยในชั้นเรียน การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เป็นต้น

4. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา

อธิบายกระบวนการที่ใช้ในการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ของรายวิชา เช่น ทวนสอบจากคะแนนข้อสอบ หรืองานที่มอบหมาย กระบวนการอาจจะต่างกันไปสำหรับรายวิชาที่แตกต่างกัน หรือสำหรับมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้าน

5. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

อธิบายกระบวนการในการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินจากข้อ 1 และ 2 มาวางแผนเพื่อปรับปรุงคุณภาพ

ใบกิจกรรม
วิเคราะห์รายละเอียดของรายวิชา

คำชี้แจง :

- 1. ขอให้ท่านประเมินรายละเอียดของรายวิชาที่กำหนดให้ โดยกำหนดให้มีคะแนนเต็มเท่ากับ 10 คะแนน
- 2. ขอให้ท่านระบุเหตุผลของการให้ผลการประเมินดังกล่าว เช่น ถ้าท่านให้ผลการประเมินเต็ม 10 คะแนน ขอให้ท่านระบุที่เหตุผลว่าเพราะเหตุใดรายละเอียดของรายวิชานี้ถึงได้คะแนนเต็ม เช่นเดียวกัน ถ้าท่านให้ผลประเมินไม่ถึง 10 คะแนน ขอให้ท่านระบุสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้รายละเอียดของรายวิชาได้ผลการประเมินดังกล่าว

ผลการประเมินรายละเอียดของรายวิชาของท่านคือ (เต็ม 10 คะแนน)

10

เพราะเหตุใดท่านถึงให้ผลการประเมินดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดของรายวิชา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะ/วิทยาลัย/วิทยาเขต คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา สังคมศึกษา
--

หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑	รหัสและชื่อรายวิชา ภาษาไทย ๒๓๔ ๓๓๐ นวัตกรรมทางสังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ INNOVATIONS IN SOCIAL STUDIE
๑.๒	จำนวนหน่วยกิต ๓ (๒-๓-๓)
๑.๓	หลักสูตรและประเภทของรายวิชา เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
๑.๔	อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา รศ. ลัดดา ตีลาน้อย อาจารย์ผู้สอน ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
๑.๕	ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน ภาคการศึกษา ปลาย ชั้นปีที่ ๓
๑.๖	รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) ไม่มี
๑.๗	รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) ไม่มี
๑.๘	สถานที่เรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๑.๙	วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายวิชาครั้งล่าสุด วันที่ ๑๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

๒.๑	จุดมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้นักศึกษาสามารถ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 อธิบายความหมาย ความสำคัญของนวัตกรรมการสอนสังคมศึกษาได้ 2.2 บอกหลักการของนวัตกรรมการสอนสังคมศึกษาได้ 2.3 วิเคราะห์แนวคิดในการจัดนวัตกรรมทางสังคมศึกษาในด้านต่างๆ ได้ 2.4 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนวัตกรรมในรูปแบบทางการสอน 2.5 ออกแบบนวัตกรรมต่างๆ ได้
-----	---

	<p>2.6 ผลิตรายการตามโครงการที่นำเสนอโดยใช้ข้อมูลงานวิจัยที่สังเคราะห์ได้</p> <p>2.7 ทดลองการนำรายการทางการศึกษาไปใช้ในชั้นเรียนระดับต่างๆได้</p> <p>2.8 สรุปผลของรายการที่ทดลองใช้ได้</p>
๒.๒	<p>วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา</p> <p>เพื่อให้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมศึกษาและพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความทันสมัยสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์</p>

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

๓.๑	<p>คำอธิบายรายวิชา</p> <p>วิเคราะห์แนวคิดด้านนวัตกรรมการสอนสังคมศึกษา ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดประเมินผล การฝึกปฏิบัติการใช้นวัตกรรมการสอนสังคมศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา</p>											
๓.๒	<p>จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>บรรยาย</th> <th>สอนเสริม</th> <th>การฝึกปฏิบัติ/ฝึกภาคสนาม/ฝึกงาน</th> <th>การศึกษาด้วยตนเอง</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>บรรยาย 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์</td> <td>สอนเสริมตามความต้องการของนักศึกษาเฉพาะราย</td> <td>มีการฝึกปฏิบัติทดลองใช้นวัตกรรม</td> <td>การศึกษาด้วยตนเอง 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์</td> </tr> </tbody> </table>				บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/ฝึกภาคสนาม/ฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง	บรรยาย 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	สอนเสริมตามความต้องการของนักศึกษาเฉพาะราย	มีการฝึกปฏิบัติทดลองใช้นวัตกรรม	การศึกษาด้วยตนเอง 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/ฝึกภาคสนาม/ฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง									
บรรยาย 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	สอนเสริมตามความต้องการของนักศึกษาเฉพาะราย	มีการฝึกปฏิบัติทดลองใช้นวัตกรรม	การศึกษาด้วยตนเอง 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์									
๓.๓	<p>จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล</p> <p>อาจารย์ประจำรายวิชาจัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มตามความต้องการของนักศึกษา ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์ โดยนัดหมายล่วงหน้า</p>											

หมวดที่ ๔ การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

๔.๑	<p>คุณธรรม จริยธรรม</p> <p>๑. คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา</p> <p>พัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบ มีวินัย มีจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. รับผิดชอบในการทำงานกลุ่มและงานเดี่ยว ๒. ตรงต่อเวลาในการเข้าชั้นเรียนและในการส่งงาน ๓. แต่งกายเหมาะสมกับสถานภาพการเป็นนักศึกษา ๔. ตั้งใจในการเรียนและการปฏิบัติงาน ๕. มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ๖. มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานและในการสอบ ๗. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามมาตรฐานวิชาชีพครูและเป็นแบบอย่างในการรักษาสิ่งแวดล้อม <p>(๒) วิธีการสอน</p>
-----	--

	<p>ใช้การสอนแบบ Active Learning สาระและยกตัวอย่างนวัตกรรมต่าง ๆ ทางสังคมศึกษา วิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในการสอนสังคมศึกษา ใช้การสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน ฝึกปฏิบัติจริงในการทดลองใช้นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น นำเสนอผลงานวิจัย รวมทั้งสอดแทรกเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การอภิปรายกลุ่ม วิเคราะห์ วิจัยจากสถานการณ์จำลอง วิเคราะห์สภาพปัญหา</p>
	<p>(๓) วิธีการวัดและประเมินผล</p> <p>การวัดและประเมินผลจัดให้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมกรเรียนโดยพิจารณาจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมการเข้าเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามขอบเขตที่ให้และตรงตามเวลาที่กำหนด - ประเมินผลวิเคราะห์ วิจัยกรณีศึกษาหรือสถานการณ์จำลอง งานวิจัย - ประเมินผลงานการนำเสนอรายงานและงานวิจัยตามที่มอบหมาย
๔.๒	ความรู้
	<p>(๑) ความรู้ที่ต้องพัฒนา</p> <p>การวิเคราะห์แนวคิดด้านนวัตกรรมกรสอนสังคมศึกษา ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดประเมินผล การฝึกปฏิบัติการใช้นวัตกรรมกรสอนสังคมศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการเรียนกรสอนสังคมศึกษา</p>
	<p>(๒) วิธีการสอน</p> <p>บรรยาย อภิปราย การทำงานกลุ่ม นำเสนอรายงาน วิเคราะห์วิจารณ์ตัวอย่างงานวิจัย ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กิจกรรม Jigsaw กิจกรรม Case study และ การทดลองปฏิบัติจริงโดยใช้วิจัยเป็นฐาน</p>
	<p>(๓) วิธีการวัดและประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทดสอบกลางภาค และทดสอบปลายภาค - ประเมินจากการนำเสนอผลงานจากการปฏิบัติ การค้นคว้าข้อมูล
๔.๓	ทักษะทางปัญญา
	<p>(๑) ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา</p> <p>พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ฝึกทักษะการทำงาน ทดลองปฏิบัติจริง การวิจัย เพื่อนำปรับประยุกต์กรสอนสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>
	<p>(๒) วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายงานให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ วิจัย และประเมินจากกรณีตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมศึกษา - อภิปรายกลุ่ม - นำเสนอผลงาน นำเสนองานวิจัย - ทดลองปฏิบัติจริง การเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย - สะท้อนผลจากการปฏิบัติ
	<p>(๓) วิธีการวัดและประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - สอบกลางภาคและสอบปลายภาคโดยเน้นข้อสอบที่เกี่ยวข้องกับการนำไปประยุกต์ใช้ - สังเกตพฤติกรรมนักศึกษาในการทดลองปฏิบัติ - ผลจากการปฏิบัติ
๔.๔	ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
	<p>(๑) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนด้วยกัน - พัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานเป็นทีม - พัฒนาการเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเองรวมทั้งมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายให้ครบถ้วน
	<p>(๒) วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมกลุ่มในการวิเคราะห์ วิเคราะห์กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง - การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนโดยให้สมาชิกกลุ่มอื่นวิพากษ์ วิเคราะห์ผลงานเพื่อฝึกให้นักศึกษายอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น - การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
	<p>(๓) วิธีการวัดและประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินตนเองและเพื่อนตามแบบฟอร์มที่กำหนด - ประเมินพฤติกรรมกลุ่ม - ประเมินจากผลงาน
๔.๕	ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
	<p>(๑) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการพูด การฟัง การแปล การเขียนโดยการทำรายงานและนำเสนอผลงานในชั้นเรียน - พัฒนาทักษะในศึกษาค้นคว้าข้อมูล งานวิจัยเพิ่มเติมด้วยตนเอง - พัฒนาทักษะในการสืบค้นข้อมูลและงานวิจัยต่างๆ - ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารและสืบค้นข้อมูล - ทักษะในการนำเสนอรายงานโดยใช้รูปแบบ เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสม
	<p>(๒) วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายงานให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในประเด็นที่มอบหมาย เทคโนโลยีต่างๆที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนสังคมศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษา - นำเสนอโดยใช้รูปแบบและเทคโนโลยีที่เหมาะสม
	<p>(๓) วิธีการวัดและประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินจากความถูกต้องของผลงานการนำเสนอ รูปแบบและเทคโนโลยี - ประเมินจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย ตอบข้อซักถามและวิธีการอภิปราย

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

๕.๑	แผนการสอน				
	สัปดาห์ที่	หัวข้อที่สอน	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน	อาจารย์ผู้สอน
	๑	ปฐมนิเทศ (แนะนำรายวิชา ข้อตกลงเบื้องต้น) ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของนวัตกรรม	๓	<ul style="list-style-type: none"> - อธิบายการเรียนรู้/ผู้เรียนมีส่วนร่วมเสนอแนะการจัดการเรียนการสอน - บรรยายโดยใช้ Powerpoint และวิเคราะห์วิจารณ์ 	รศ.ลัดดา ศิลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ

๒	- หลักการของนวัตกรรม แนวคิดในการจัด นวัตกรรมทางสังคมศึกษา - นวัตกรรมการสอนสังคม ศึกษา	๓	- ศึกษา อภิปรายจากบทความ งานวิจัย - วิเคราะห์สภาพปัญหาการ จัดการเรียนการสอนสังคม ศึกษา	รศ.ลัดดา ศีลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
๓	รูปแบบของนวัตกรรมทาง สังคมศึกษา	๓	- ศึกษางานวิจัย แบ่งกลุ่ม นำเสนอสรุปผลการศึกษา วิเคราะห์วิจารณ์ สรุป	รศ.ลัดดา ศีลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
๔	การออกแบบนวัตกรรม	๓	- แบ่งกลุ่มศึกษางานวิจัยที่ สนใจและออกแบบ นวัตกรรมทางสังคมศึกษา ที่สนใจ	รศ.ลัดดา ศีลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
๕	แนวคิดในการจัดนวัตกรรม ทางสังคมศึกษาในรูปของ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล	๓	- บรรยาย อธิบาย สาธิต และทดลองปฏิบัติ	รศ.ลัดดา ศีลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
๖	การเขียนโครงการเพื่อ เสนอนวัตกรรม	๓	- บรรยายประกอบ Power point และฝึกปฏิบัติ	รศ.ลัดดา ศีลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
๗	วิเคราะห์ สังเคราะห์ งานวิจัย	๓	- กิจกรรม jigsaw ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อภิปราย วิเคราะห์ วิจารณ์	รศ.ลัดดา ศีลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
๘	สอบกลางภาค	๓	แบบทดสอบ	รศ.ลัดดา ศีลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
๙	การนำเสนอเค้า โครงการวิจัย	๓	- ศึกษาตัวอย่าง วิเคราะห์ วิจารณ์ แบ่งกลุ่มฝึกจัดทำ เค้าโครงการวิจัยและ นำเสนอเค้าโครงการวิจัย	รศ.ลัดดา ศีลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ

	๑๐	การสร้างเครื่องมือเพื่อรวบรวมผลการนำนวัตกรรมไปใช้	๓	- ศึกษาตัวอย่าง วิเคราะห์ วิจัยและฝึกจัดทำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล นำเสนอผลงาน และวิเคราะห์วิจัยให้ข้อเสนอแนะ	รศ.ลัดดา ศิลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิตมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
	๑๑	วิธีการหาประสิทธิภาพของเครื่องมืออย่างง่าย ๆ	๓	- ศึกษาตัวอย่าง วิเคราะห์ วิจัยและฝึกจัดทำประสิทธิภาพของเครื่องมือ	รศ.ลัดดา ศิลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิตมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
	๑๒	การสร้างนวัตกรรม/เครื่องมือ	๓	- ฝึกปฏิบัติการสร้างนวัตกรรมและเครื่องมือและนำเสนอผลงาน	รศ.ลัดดา ศิลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิตมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
	๑๓-๑๔	รูปแบบต่าง ๆ ของนวัตกรรมทางสังคมศึกษา	๖	- นำนวัตกรรมไปใช้ในชั้นเรียน	รศ.ลัดดา ศิลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิตมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
	๑๕ - ๑๖	-การรายงานผลการทดลองใช้	๖	- นำเสนอผลงานและจัดนิทรรศการ	รศ.ลัดดา ศิลาน้อย ผศ.ดร.อังคณา ตุงคะสมิต ผศ.เพชรรัตน์ จงนิตมิตรสถาพร ผศ.จรรยา บุญมีประเสริฐ
๕.๒	แผนการประเมินผลการเรียนรู้				
		ผลการเรียนรู้ (ระบุข้อตามที่กำหนดไว้ในหมวดที่ ๔)	วิธีการประเมินผล นักศึกษา	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนการประเมิน (%)
		๑.๑, ๑.๓, ๒.๑, ๒.๒, ๒.๓, ๓.๑, ๓.๓	ทดสอบกลางภาค ทดสอบปลายภาค	๑๐ ๑๖	๑๕ ๑๕
		๑.๑, ๒.๑, ๒.๒, ๒.๓, ๓.๑, ๓.๒, ๓.๓, ๔.๑, ๔.๒, ๔.๓, ๕.๑, ๕.๒, ๕.๓	วิเคราะห์ วิจัย บรรยาย อภิปราย ปฏิบัติจริง ผลการทำงานกลุ่ม ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการนำเสนอผลงานกลุ่ม	ตลอดภาค การศึกษา	๗๐

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๖.๑	<p>ตำราและเอกสารหลัก</p> <p>บุญเกื้อ ควหาเวช .นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๓๐.</p> <p>ปานวรี ยงยุทธวิชัย. นวัตกรรมการศึกษาชุดการอ่านเขียน คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์. กรุงเทพฯ : ธารอักษร, ๒๕๔๘.</p> <p>ถวัลย์ มาศจรัส . คู่มือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำนวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : ธารอักษร, ๒๕๔๘.</p>
๖.๒	<p>เอกสารและข้อมูลสำคัญ</p> <p>จวิณ แก้วสนิท. นวัตกรรมการศึกษาชุดการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ : เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนและการพัฒนาผลงานทางวิชาการ (ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญครูเชี่ยวชาญพิเศษ). กรุงเทพฯ : ธารอักษร, ๒๕๔๘.</p> <p>ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน. นวัตกรรมการศึกษาชุด จิตวิทยาการอ่าน = Psychology of reading. กรุงเทพฯ : ธารอักษร, ๒๕๔๗.</p> <p>เฉลิมพล แก้วสามสี. ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ : การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการสอนแบบ "นวัตกรรมการกระบวนการกลุ่มแบบประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ" ครูเฉลิมพล แก้วสามสี ครูต้นแบบปี ๒๕๔๒ วิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกวีรัฐมนตรี, ๒๕๔๔.</p> <p>ถวัลย์ มาศจรัส, สมถวิล กันภัย, นิชนันท์ ประสงค์. นวัตกรรมการศึกษาชุดบทเรียนสำเร็จรูป. กรุงเทพฯ : ธารอักษร, ๒๕๔๖.</p> <p>ถวัลย์ มาศจรัส, สมปอง แฉ่นไธสง, บังอร สงวนหมู่. นวัตกรรมการศึกษาชุดแบบฝึกหัด-แบบฝึกเสริมทักษะ เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการจัดทำผลงานทางวิชาการอาจารย์ ๓ และบุคลากรทางการศึกษา (ครูชำนาญการ ครูเชี่ยวชาญ และครูเชี่ยวชาญพิเศษ). กรุงเทพฯ : ธารอักษร, ๒๕๔๖.</p> <p>วิชาญ สว่างพงศ์. นวัตกรรม : การจัดกิจกรรมการสอนอ่านและเขียนภาษาไทยสำหรับชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๓.</p> <p>สนิท สัตโยภาส. นวัตกรรมการศึกษาชุดการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สู่การพัฒนาผลงานทางวิชาการของครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : ธารอักษร, ๒๕๔๙.</p> <p>สมบัติ การจนารักษ์พงศ์. นวัตกรรมการศึกษาชุด ๒๙ เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย : การเรียนแบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ : ธารอักษร, ๒๕๔๗.</p> <p>สุนันท์ สันติเดชา. นวัตกรรมการศึกษาชุด รายงานการใช้แบบฝึกเพื่อแก้ปัญหานักเรียนออกเสียงภาษาไทยไม่ถูกต้อง : เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนและการจัดทำผลงานทางวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญและครูเชี่ยวชาญพิเศษ). กรุงเทพฯ : ธารอักษร, ๒๕๔๗.</p>

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๖.๓	<p>เอกสารและข้อมูลแนะนำ สื่ออื่นๆ (โฮมเพจ)</p> <p>http://ilti.kku.ac.th/ สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น</p> <p>http://senarak.tripod.com/indexsimple.htm นวัตกรรมทางการศึกษา</p> <p>http://www.suphet.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=133058&Ntype=2 กลุ่มบริหารวิชาการ</p> <p>http://school.obec.go.th/sup_br3/t_1.htm บทความนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษา</p> <p>http://www.moe.go.th/ กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>http://www.obec.go.th/ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>http://www.mua.go.th/ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา</p>
-----	--

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

๗.๑	<p>การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินประสิทธิผลโดยการสนทนากลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียน - แบบประเมินผู้สอนและแบบประเมินรายวิชา - ข้อเสนอแนะผ่านเว็บบอร์ด
๗.๒	<p>การประเมินการสอน</p> <p>การสังเกตการสอนและจัดทำบันทึกหลังการสอน</p>
๗.๓	<p>การปรับปรุงการสอน</p> <p>พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยพิจารณาจากผลการประเมินที่ผ่านมาในส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข</p>
๗.๔	<p>การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา</p> <p>ผลการมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้แก่ การวิเคราะห์ วิจารณ์ การนำเสนอผลงาน ความสม่ำเสมอและความรับผิดชอบในการเรียน ความสามารถในการพัฒนาและประเมินหลักสูตรโดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและการวิจัย ผลการทดสอบปลายภาคที่มุ่งเน้นความตระหนักและการนำไปใช้</p>
๗.๕	<p>การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา</p> <p>นำผลการประเมินจากข้อเสนอแนะของนักศึกษา ข้อเสนอแนะจากการการบันทึกการสอน การสังเกตพฤติกรรมใน ชั้นเรียน ผลงานของผู้เรียน ผลการสอบปลายภาค ปรึกษาในที่กับผู้สอนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไป</p>